

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО»**

*(кафедри теорії та методики практичної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології)*

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник наукових праць
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції**

19 травня 2023 року

Одеса – 2023

УДК 001+159.9 (063)
ББК 72+88.4
З-41

Друкується за рішенням Вченої ради соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30.06.2023 року).

Організаційний комітет:

О. В. Вдовіченко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики практичної психології Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

І. П. Кондратьєва – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії медичної та спеціальної психології Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Т. М. Лазоренко – кандидат психологічних наук, доцент кафедри теорії та методики практичної психології Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Актуальні проблеми практичної психології : збірн. наук. праць Всеукр. наук.-практич. інтернет конф. (19 травня 2023 року, м. Одеса). Одеса, 2023. 218 с.

В збірник увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів, яка присвячена актуальним проблемам практичної психологічної науки. Тематика наукових праць присвячена переважно теоретичним та практичним аспектам сучасної психологічної науки.

Для здобувачів, аспірантів, молодих науковців психологічних та педагогічних вузів.

<https://www.obozrevatel.com/society/reabilitatsiya-atovtsivdavajte-damo-vidpovid-na-5-osnovnih-pitan.htm>.

2. Іщенко А. Психологія війни: як допомогти ветеранам АТО повернутися до нормального життя. *Сьогодні*. 2018. № 4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/regions/donetsk/psihologiya-voyny-kak-pomoch-veteranam-ato-vernutsya-k-normalnoy-zhizni-1117099.html>.

3. Класифікація психічних розладів МКХ-10. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mkh10.com.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Лєман Н.Ю.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема реабілітації осіб, що брали та продовжують брати участь у бойових діях, сьогодні залишається актуальною. Повертаючись у цивільне життя, майже кожен військовослужбовець потребує психологічної реабілітації. Відсутність своєчасної кваліфікованої психологічної допомоги може призвести до серйозних негативних наслідків, як для самого учасника бойових дій та його рідних, так і для суспільства в цілому. На мій погляд, дуже мало уваги приділяється психологічній реабілітації бійців. Алгоритми її застарілі і не враховують особливостей сьогодення. Особливо хочу звернути увагу на нейропсихологічну реабілітацію. Це дуже сучасний та дієвий напрямок, але він новий для нашої країни і потребує розвитку. Методи нейропсихологічної корекції здатні надавати якісну та швидку допомогу, за умови, досвідчених фахівців і мотивованих військовослужбовців. Тому наше завдання, не лише розробити новітні методи реабілітації, а також мотивувати наших військовослужбовців. Вони мають розуміти значення процесу реабілітації.

Значний внесок у нейропсихологію здійснив А. Р. Лурія. Він створив класифікацію афазичних розладів; вивчив і описав раніше невідомі порушення мови; досліджував роль лобних часток головного мозку в психічних процесах.

В нормальному стані мозок регулює сам себе, при порушенні психологічного рівноваги, виникненні проблем з психікою, вроджені програми регуляції дають збій, тому важлива своєчасна корекція.

Серед проблем, які стоять на перешкоді надання якісної своєчасної нейропсихологічної реабілітації, можна відмітити відсутність адаптованих алгоритмів надання допомоги бійцям із симптомами посттравматичного стресового розладу. Дуже важливо сьогодні переймати досвід інших країн. Особливо цікавий для України досвід Ізраїлю, адже ця країна веде бойові дії вже кілька десятиліть і тут чи не найкраща в світі організація психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам, і членам їхніх родин. Ще під час війни з Ліваном у 1982 році військові застосовували принципи надання допомоги постраждалим.

З огляду на те, що мотивація до служби в армії в Ізраїлі досить висока, вступити на військову службу можуть навіть призовники з інвалідністю, а також з психіатричним діагнозом. Для таких військовослужбовців розроблено спеціальні методики реабілітації та соціалізації в армійському середовищі. Втім, і це важливо розуміти, що армія – не клініка, і медичного супроводу такі військовослужбовці не отримують, але адаптуються вони іноді дуже успішно, і період ремісії в них помітно подовжується. У цьому випадку на армійських психологів і соціальних працівників покладається функція контролю, супроводу і розроблення програми адаптації і м'якої реабілітації таких військовослужбовців.

Ізраїльські військові психологи займаються і посткризовим тестуванням, яке проходять всі учасники бойових дій, і діагностикою бойової психічної травми та ПТСР. Підрозділ психологічної підтримки військовослужбовців займається поточною психологічною допомогою, яка спрямована і на розвиток стресостійкості особового складу, на формування його психологічної готовності до виконання службових і бойових завдань, і на надання психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їхніх сімей, що зазнали впливу екстремальних чинників службової діяльності.

На особливу увагу заслуговує ізраїльська реабілітаційна програма військовослужбовців після демобілізації, спрямована на те, щоб жоден борець не залишився наодинці навіть із незначною проблемою. Ця програма передбачає підготовку рідних та близьких демобілізованого до його повернення додому. Діяльність підрозділу з реабілітації та роботи з демобілізованими спрямована на розроблення реабілітаційних програм, створення та підтримку спеціальних центрів анонімної допомоги, супровід військовослужбовців з інвалідністю, супровід бійців із бойовою психічною травмою, надання соціальної допомоги.

Ізраїль має багаторічну вдосконалену систему допомоги цивільному населенню в умовах ведення бойових дій. У кожному мікрорайоні населених пунктів країни створено такі структури, як: добровільні штаби кризових ситуацій; пункти оповіщення населення; пункти термінової допомоги. За місцем проживання розміщено інформаційні банери, регулярно проводиться навчання, застосовується метод «хибних тривог», ведеться роз'яснювальна робота в школах і коледжах; для дітей молодшого віку розроблено спеціальні методики доведення інформації.

Потрібно поставили за мету зробити внесок у справу, яка стосується психічного здоров'я військовослужбовців, демобілізованих, членів їх сімей, а також членів сімей загиблих захисників України. Останнім часом багато говорять про недосконалість українського законодавства в галузі охорони здоров'я військовослужбовців. Ефективність і недоліки будь-яких законів виявляються тільки в практичному застосуванні, тому не дивно, що військові події в Україні постійно ставлять на порядок денний нові законодавчі виклики і проблеми. Тим не менш, наш уряд, міністерства та відомства, активно намагаються вирішити виникаючі проблеми, зокрема що стосуються питань психологічної реабілітації військовослужбовців.

Література:

1. Єна А. Маслюк В., Сергієнко А. Актуальність і організаційні засади медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції. *Науковий журнал МОЗ України*. 2014. №1(5). С.5-16.
2. Лурія А.Р. Основи нейропсихології. Москва: Видавничий центр Академія, 2013.
3. Хомская Е.Д. Нейропсихологія. М.: Видавництво Пітер, 2018.

ЕМОЦІЙНА СФЕРА ДІТЕЙ ІЗ СДУГ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Мельничук І. В., Павлова І.Г., Сичук О.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. Стан розвитку дітей з розладами гіперактивності з дефіцитом уваги в Україні варіюється в залежності від багатьох чинників, таких як доступність діагностики та лікування, рівень знань та досвіду фахівців з цієї проблеми, ставлення суспільства до дітей з особливими потребами та ін.

На цей час в країні відсутній державний статистичний облік дітей, які мають порушення психофізичного розвитку. Зокрема, неможливо визначити кількість дітей з таким синдромом. Однак фахівці (Гаменко., Саєнко, 2021; Шестопалова, 2015 та ін.) зазначають, що кількість дітей з подібними порушеннями зростає щороку, і їх позиція стосовно статистики змінюється, сягаючи у певних вікових групах 20%.

Узагальнення досліджень останніх років (Боряк, Одинченко, 2020; Компанець, 2020 та ін.) дозволяє визначити, що синдром дефіциту уваги та гіперактивності є складним нейробіологічним розладом розвитку функцій самоконтролю та саморегуляції, який виявляється низкою проблем з увагою, імпульсивністю та гіперактивністю. Він зазвичай діагностується у дитинстві, але може зберігатися і в дорослому житті. У поведінці дитини синдром проявляється різними ознаками, найбільш суттєвими з яких фахівці називають: неспроможність зосередитись на завданнях, які потребують уваги та витримки; часті переривання розмов, дій, виконання завдань, нездатність до їх завершення; неспокій, рухливість, труднощі зі заспокоєнням та відпочинком; неорганізованість, нездатність до планування та дотримання розкладу; імпульсивність, ризиковані дії; труднощі зі сприйняттям та запам'ятовуванням інформації; проблеми з однолітками, нездатність до розв'язання конфліктів.

Виходячи з вищенаведеного, стає зрозумілим що передусім психолого-педагогічні зусилля сконцентровано на розробці та апробації нових методів корекції СДУГ: розвитку пізнавальних процесів цієї категорії дітей (Годлевська, 2021), навчання доволно планувати виконання завдання, здійснювати оперативний та кінцевий самоконтроль (Компанець, 2020), підвищення ступеню ефективності дітей в процесі реалізації певних видів діяльності (Князєв, 2021), зокрема їхньої успішності у навчанні та взаємодії з оточуючими.

Водночас, зазначається (Давіденко, 2020; Князєв, 2021; Компанець, 2020 та ін.), що такі діти відчувають труднощі у соціальній адаптації через низку особливостей, пов'язаних з порушеннями саме в емоційній сфері, як то недостатня регуляція емоцій, проблеми зі сприйняттям інтерпретацією